

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

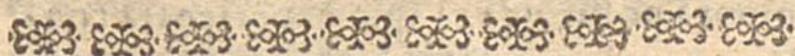
Et In octo Partes ... distincta ...

De Angelis Actibvs humanis, & Legibus

Vindalium, 1646

Cap. IX. De lege pœnali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38834

CAPVT IX.

De lege pœnali.

CONCLUSIO I.

Datur lex aliqua merè pœnalis, eo sensu, vt non obliget ad culpam, sed tantum ad pœnam.) Ita S. Thomas 2. 2. quæst. 186. artic. 9. ad 1. vbi hoc probat ex eo, quod in sua religione aliqua regulæ transgressio, vel omissio ex suo genere, non obligat ad culpam siue mortalem, siue venialem, sed tantum ad pœnam taxatam sustinendam. Neque refert quod 1. 2. quæstio. 96. artic. 4. dicat, leges humanitùs positas si iustæ sint, habere vim obligandi in foro conscientiæ: hoc enim verum est de plerisque legibus humanis, non tamen generatim de omnibus.

Potest etiam idem ratione ostendi, nam lex purè pœnalis hîc dicitur, qua non præcipitur absolutè vt aliquid fiat, aut non fiat, sed qua præcipitur, & talis pœna imponatur ei, qui hoc fecerit, aut non fecerit: at nihil vetat, quin lex eo modo

imponi possit, vt vel ipsa experientia constat, ergo lex purè pœnalis dari potest. Confirmatur, nam etsi lex absolutè præcipiens, vt aliquid fiat, obliget in conscientia, siue pœnam apponat, siue non: ea tamen quæ tantum præcipit sub disiunctione, vt quis hoc faciat, vel tali pœna mulctetur, non obligat sub peccato ad faciendum, sed tantum ad pœnam subeundam, nisi faciat. Quomodo qui vouet se ieiunaturum die veneris, aut eleemosynam daturum non peccat si non ieiunat, sed tantum tenetur dare eleemosynam, in pœnam ieiunij prætermissi.

Dices 1. homo non meretur pœnam, nisi propter culpam, ergo repugnat quod sit lex aliqua, saltim iusta, quæ non peccantem ad pœnã obliget. Respondeo vt homo pœnam mereatur, nõ requiri culpã strictè sumptam, quatenus est offensa erga Deum, sed sufficere culpam civilem, & politicam quæ coram Deo peccatum non est. Vnde fit vt quo hæc culpa grauior est, eo etiam pœna ipsi imposita grauior esse possit.

Dices 2. eo ipso quòd actus deflectit à lege, quæ ipsius regula est, caret rectitudine debita, adeoque moraliter malus est. Respondeo actum deflectentem à lege non obligante ad culpam, sed ad pœnam,

esse moraliter malum, quoad homines
tatum, non quoad Deum.

CONCLUSIO II. Lex pœnalis,
etsi non obliget in conscientia ad faciē-
dum, aut non faciendum actum quem
præcipit, aut prohibet, sic tamen obligat
ad subeundam pœnam, quæ pro illius
transgressione decernitur.) Ratio est, quia
ideò non obligat in conscientia ad fa-
ciendum actum, quia non præcipit abso-
lutè ut fiat: at præcipit absolutè, ut non
faciens actum puniatur, hocque præcep-
tum est iustum; ergo obligat in cons-
cientia, ad subeundam pœnam statutam.

Dices, non potest homo in conscientia
obligari ad subeundam pœnam, quam
velit nolit subire tenetur, at eiusmodi
pœnæ plerūque influentur per leges pœ-
nales, ut cum quis ob crimen patratum,
eo ipso contrahit excommunicationem,
vel irregularitatem. Respondeo in eo
casu transgressorem non obligari sub
peccato, ad subeundam pœnam, quatenus
hæc dicit meram receptionem in subie-
cto, sed ad eam patienter, & sine resisten-
tia ferendam; ita ut si sit excommuni-
catus ab aliorum consortio abstineat; si
irregularis, ordines non suscipiat, &c.

Verùm hic dubitari potest, an reus
teneatur sub peccato, pœnam propria

actione, ex natura rei ad eam requisita, exequi. Respondeo 1. interdum teneri. Ratio est, quia cum legitima & iusta sit condemnatio, sicut condemnatus tenetur pœnam subire, ita & sua actione cooperari, quantum ad executionem pœnæ necessarium est; siquidem Iudex ad utrumque eum condemnare censetur. Unde qui pœna exilij damnatus est, tenetur ad locum exilij sponte proficisci; & qui ad solutionem pecuniarum damnatus est, tenetur solvere, etsi non exigantur.

Respondeo 2. non teneri, quando pœnæ sunt grauiiores & difficiliiores, ut si reus damnatus sit ad mortem, vel ad mutilationem: quòd enim homo seipsum occidat, aut mutilet, hoc nimis acerbum est & difficile, ut à lege quæ iusta & moraliter possibilis esse debet, præcipi possit. Quare esto pœnas illas pati debeat, quando iustè ipsi infliguntur, adeoque indirectè ad eas & remotè cooperari; non tamen ipsemet tortoris munus in seipsum exercere tenetur, directè ad eas cooperando. Imò per se loquendo, est graue peccatum, contra legem naturalem, seipsum eo casu mutilare, vel occidere: cum enim præceptum iniu-

stum fit, talis pœnæ executio per illud honestari nequit.

Ex quo colligis, eum qui damnatus est ad venenum bibendum, non posse tali præcepto obtemperare, quia sic esset directè & positivè causa mortis suæ. Nec dicas, ex multorum sententia, eum qui damnatus est ad mortem fame perferendam, posse cibos oblatos acceptare, vel etiam respuere. Qui enim respuit, non sibi directè, & positivè mortem infert, sed mortem iustè illatam æquo animo sustinet.

Dices, quando pœna mortis iusta est, iusta etiam est cooperatio ad illam; quare si ad mortem iustè damnatus sit, poterit & ille iustè ad eam cooperari, seipsum positivè occidendo. Respondeo, ut mors iusta sit, non sufficere quòd reus ea dignus sit sed prætereà requiri, ut à ministro, ad id munus ritè destinato, indigatur; qualis non esset reus respectu sui ipsius, ut patet ex dictis.

CONCLUSIO III. Qui legem transgreditor, aliquando tenetur pœnam statutam subire, ante iudicis sententiam, aliàs non.) Ut hoc intelligas Nota, hic non esse quæstionem de pœna quæ dicitur ferenda, scilicet per iudicis senten-

riã sed de ea quæ dicitur lata ipso iure, aut quæ ipso facto dicitur incurri. Clarum enim est legis transgressorem non teneri, pœnam prioris generis subire, ante Iudicis sententiam. Agendo ergo de pœna posteriori, siue sit priuatiua, siue positua.

Dico 1. transgressorem aliquando teneri pœnam priuatiuam subire, ante Iudicis sententiam. Hoc patet in primis in censuris Ecclesiasticis, quæ ex vsu communi censentur contrahi, ante vllam Iudicis declarationem. Idem etiam constat in variis pœnis, per quas ius acquirendum impeditur: illæ enim obligant ante declarationem iudicis. Et sic qui accepit beneficium parochiale, tenetur illud dimittere, nisi intra annum recipiat ordinem sacerdotalem. Et beneficiarij non recitantes horas canonicas, tenentur pro rata fructus restituere, &c. Verum hæc non tam videtur pœna, quàm conditio sub qua aliquid conceditur, cuius defectu gratia concessa deperditur.

Dico 2. varias esse pœnas priuatiuas, quas legis transgressor non tenetur subire, ante sententiam Iudicis, eas nempe quæ priuant iure quæsito, seu cuius possessio inchoata est. Vnde etsi simoniaci ipso facto priuentur beneficiis obtentis

non tamen tenentur iis renunciare, ante sententiam Iudicis; & similiter hæretici non tenentur, nisi post Iudicis sententiam, bona sua fisco tradere, etsi iis ipso iure priuentur, à die commissi criminis. Vfus tamen inualuit, vt coniux incestuosus priuetur iure petendi debitum, ante vllam declarationem Iudicis.

Aliqui hæc ita limitant, vt transgressor non teneatur talem poenam subire, ante Iudicis sententiam, nisi lex expresse statuat, eum ante aliam declarationem, ipso facto poenæ obnoxium esse. Alij tamen eiusmodi limitationem reiciunt & legem ita explicant, vt nolit eum debere poenam soluere, ante declarationem criminis, sed ante declarationem poenæ. Et ratio est, tum quia quando agitur de poenis, eo oranium consensu restringendæ sunt, quantum commodè fieri potest; tum quia valde durum est, quod legem transgrediens teneatur ante declarationem Iudicis, se priuare beneficiis, vel officiis quæ possidet: quare credendum non est, eum esse sensum legis, præsertim quia cum hæc poenæ, etiam propter occulta crimina imponantur, teneretur reus seipsum non raro infamare, si ei poena ipso facto sub-

eunda esset. Si tamen clarè constaret eam esse legislatoris mentem, ei standum esset.

Dico 3. transgressorem non teneri, ante Iudicis sententiam, eam pœnam subire, quæ ad sui executionem exigat actionem aliquam, siue ipsius rei, siue alterius. Probat, nam imprimis sunt quædam eiusmodi pœnæ, ad quas reus non tenetur directè concurrere, siue ante, siue post Iudicis sententiam, ut patet ex conclus. præcedenti. Etsi verò aliæ sint, ad quas tenetur sponte cooperari, non tamen apparet, quòd id præstare debeat, ante Iudicis sententiam; quia sic reus esset accusator, & Iudex sui ipsius, deberetque seipsum punire, ante quamcunque Iudicis declarationem; quod nimis durum est, ut à lege humana intendatur.

Nota, ex iam dictis non debere colligi, nullam esse pœnam latæ sententiæ, sed tantum ferendæ, adeoque vulgarem illam distinctionem pœnæ contruere: non enim id sequitur, quia quando pœna est latæ sententiæ non debet expectari sententia Iudicis, ad pœnam imponendam, sed ad declarandum crimen, propter quòd quis pœnam lege statutam mereatur. Secus quando est pœna sententiæ

ferendæ. Vnde fit, vt si commissum sit crimen, cui bonorum confiscatio ipso facto est imposita, teneatur reus, accedente sententia declaratoria criminis, fructus restituere, quos à tempore patrati criminis percepit. Imo, si reus mortuus est, possint conueniri hæredes, ad restitutionem fructuum quia bona ad eos transeunt, cum reali obligatione. Hæc autem non habent locum, quando pœna est ferenda; quare magnum adhuc intercedit discrimen, inter pœnam latæ, & ferendæ sententiæ.

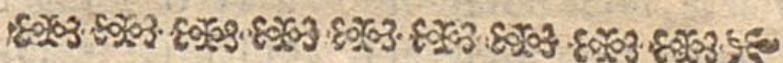
CONCLUSIO VI. Iudex inferior tenetur iis, qui legem transgrediuntur, pœnam imponere.) Probatur, nam proprium Iudicis officium est curare, vt leges Reipublicæ obseruentur, adeoque declarare, secundum allegata & probata, eum qui accusatur, esse reum criminis lege prohibiti, & consequenter pœnam quam meruit ei imponere. Confirmatur, quia alioqui leges nullam vim haberent, prorsusque essent inutiles, nisi teneretur Iudex pœnam imponere; saltem quando non tenetur reus, ante sententiam Iudicis, aut condemnatoriam, aut certè declaratoriã, eam subire: quod vt plurimum contingere, ex ante dictis perspicuum relinquatur.

Nota 1. iam dicta præcipuè intelligi de iudice inferiori: nam Legislatores, ex communi sententia, potest poenam remittere transgressori; cum obligatio, si quam habet ad poenam imponendam, oriarur ex sua lege, qua tamen non tenetur. Verum cum ille potestate quam habet condendi leges, & puniendi transgressores earum, uti debeat in bonum Reipublicæ, hinc fit ut non sit liber à culpa, si reo, sine causa rationabili, poenam lege statutam condonet, cum talis remissio in perniciem Reipublicæ vergere solet.

Nota 2. ad officium Iudicis spectare, eam poenam imponere, quæ in lege determinata est: sicut enim lex eum obligat, ad poenam imponendam, ita & ad eam imponendam, quæ ipsa lege taxatur; alias poenæ determinationem relinqueret illius arbitrio. Non tamen contra legem peccabit, si poenam absolutè pro tali delicto ferendam, interdum augeat, vel minuat, iuxta varias circumstantias occurrentes, quæ peccatum aggrauant, aut minuunt.

Nota 3. conclusionem nostram præcipuè habere locum in poenis, quæ dicuntur ferendæ sententiæ, seu quas Iudex, ex præscripto legis imponere tenetur.

Verum ea etiam ad poenas latae sententiae extendi potest, si non incuruntur, nisi post declarationem sententiae: tenetur enim iudex tunc declarare, crimine fuisse commissum, propter quod quis poenam lege latam incurrit, simulque dare operam, ut talis poena executioni mandetur.

CAPVT X.

De consuetudine.

CONCLUSIO I.

Consuetudo habet vim legis.) Hoc ut melius percipias, Nota 1. consuetudinem hic non sumi pro usu frequenti, sed pro iure quod ex tali usu ortum habet: unde solet definiri, ius quoddam moribus constitutum quod pro lege suscipitur, cum deficit lex id est, quod habet vim legis, cum non adest lex, quae obligationem inducat.

Nota 2. consuetudinem, quae est secundum legem non facere nouam legem, sed esse legis iam positae obseruationem: quae vero est praeter legem, nouum ius constituere, sicut & illam quae est contra legem humanam, non tamen eam